

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 29 januari 1920 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättande till nationalpark av ett område vid berget Vaddetjåkko i närheten av Torne träsk.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 5 december 1919 avlåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling överlämnad proposition, nr 5, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att såsom nationalpark må avsättas ett å kronomark nordväst om Torneträsk i Jukkasjärvi socken av Norrbottens län beläget område, innefattande berget Vaddetjåkko och upptagande ungefär 24.5 kvadratkilometer, med rätt för Kungl. Maj:t att bestämma de närmare gränserna för nationalparken.

I proposition nr 19 till 1915 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att såsom nationalpark finge avsättas ett område av omkring 7.4 kvadratmil i Jukkasjärvi socken av Norrbottens län, bestående av dels kronomarken norr och nordväst om Torneträsk intill riksgränsen dels ock norra delen av nämnda sjö, med rätt för Kungl. Maj:t att bestämma de närmare gränserna för nationalparken.

I samband härmed förehade riksdagen till behandling två inom riksdagen väckta motioner, däri sammanställande hemställdes om avslag å nämnda framställning.

I skrivelse den 10 maj 1915 (nr 100) anmälde riksdagen, att propositionen icke vunnit riksdagens bifall. Härvid anförde riksdagen efter att först hava återgivit innehållet i de i ämnet väckta motionerna ävensom bemött vissa i desamma gjorda uttalanden följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 10 saml. 3 häft. (Nr 5.)

»Ehuru riksdagen icke anser de i motionerna sålunda anförda skälen vara av den betydelse, att riksdagen skulle allenast härav föranledas icke bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, har riksdagen emellertid vid granskning av densamma icke kunnat undgå att finna, det ärendet icke blivit föremål för en så fullständig utredning, som riksdagen ansett önskvärd för ett rätt bedömande av de verkningar, vilka inrättandet till nationalpark av ett så högst betydande område som det ifrågavarande skulle medföra i olika avseenden, bland annat vad rör befolkningens i dessa trakter möjligheter att efter nationalparkens inrättande förskaffa sig sin utkomst. I detta hänseende vill riksdagen särskilt framhålla vad i den senare motionen berörts, nämligen att den i närheten av den föreslagna nationalparken belägna byn Kattovuomas innebyggare för sin existens äro till väsentlig del hänvisade till jakt och fiske, och riksdagen har icke kunnat bilda sig någon uppfattning, huruvida ett bifall till förslaget skulle för dessa medföra några menliga följder. Det synes därför riksdagen lämpligt, att, innan definitivt beslut om nationalparkens bildande fattas, för utredning av nu berörda förhållanden yttranden i ärendet inhämtas från vederbörande ortsmyndigheter, vilka icke torde underlåta att lämna ortsbefolkningen tillfälle att giva tillkänna sin mening i ämnet. Först sedan denna utredning blivit verkställd, torde frågan böra bliva föremål för ett slutligt avgörande, varför riksdagen anser sig för närvarande icke kunna biträda Eders Kungl. Maj:ts framställning.»

Utredningen i detta ärende, vari ingå två särskilda yttranden av professor Gunnar Andersson, återfinnes i det förevarande proposition bilagda statsrådsprotokollet.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

»Under den ytterligare utredning i förevarande fråga, som verkstälts i anledning av riksdagens uttalande i förenämnda skrivelse vid 1915 års riksdag, hava olika meningar gjort sig gällande. Alla, som yttrat sig i ämnet, synas med undantag av vetenskapsakademien och dess naturskyddskommitté vara ense därom, att avsättande till nationalpark av hela det ursprungligen därtill föreslagna området icke bör äga rum, och även nämnda akademi och kommitté hava eventuellt frånträtt yrkandet, att i nationalparken skulle inbegripas visst vattenområde i Torne-träsk. Däremot hava förslag framställts om upplåtande i mindre omfattning av mark för ändamålet i fråga. Sålunda hava professor Gunnar Andersson, med vilken länsstyrelsen i Norrbottens län och domänstyrelsen instämt, ansett det ifrågasatta nationalparksområdet böra begränsas till två särskilda å den vid Anderssons första yttrande fogade kartan med röda streckade linjer utmärkta områden. Övannämnda sakkunniga för utredning om tillgodogörandet av kronans fisken samt jakten å viss kronomark hava ansett det västligare av dessa områden böra erhålla visst föreslaget tillägg men ställt sig tveksamma i fråga om det östligare området.

Utredningen i ärendet synes mig giva vid handen, att avsättande till nationalpark av hela det år 1915 föreslagna området icke är ur naturskyddsynpunkt av behovet påkallat. Vidare skulle enligt min mening genom realiserandet av naturskyddskommitténs förslag vissa ortsbefolkningens skäliga intressen komma att motverkas. Visserligen äger, såsom nämnda kommitté och de sakkunniga framhållit, ortsbefolkningen icke någon allmän rätt till jakt och fiske å ifrågavarande kronomarker. Men genom avsättandet till nationalpark skulle denna befolkning berövas möjligheten att, såsom enligt vad förenämnda sakkunniga upplyst nu i viss utsträckning sker, inom detta synnerligen vidsträckt område erhålla vederbörlig myndighets tillstånd till jakt och i synnerhet fiske, vartill de för sitt uppehälle äro hänvisade.

Emellertid anser jag tillräckliga skäl hava anförts för att i viss mindre omfattning den inom ifrågavarande område förefintliga säregna och för det nordliga läget ovanligt frodiga och omväxlande växtligheten bör beredas särskilt skydd utöver vad gällande författningar eljest medgiva. För detta ändamål synes mig vara tillfyllest, att ungefärligen det av professor Andersson därtill föreslagna västligare området fridlyses såsom nationalpark. Med hänsyn till vad professor Andersson i sitt sista yttrande anförts synes den av de sakkunniga ifrågasatta utvidgningen av detta område icke böra förordas.

För fridlysning av det östligare området kring berget Ortovare synas mig ej lika starka skäl vara anförda. Detta område synes icke i någon större grad innefatta märkvärdiga och för skadegörelse utsatta naturföremål, som icke finnas även å det västligare området, och dess västra gräns är i hög grad artificiell. För ett flertal sällsynta växter är skydd redan berett genom länsstyrelsens i ärendet omförmälda kungörelse.

Det definitiva bestämmandet av gränserna för det av mig nu förordade nationalparksområdet bör tillkomma Kungl. Maj:t.

Karta, utvisande det av mig nu föreslagna områdets läge, torde få biläggas detta protokoll.

Rörande vad i ärendet anförts i fråga om åtgärders vidtagande för åstadkommande av effektivare bevakning av de till nationalparker avsatta områdena vill jag erinra, att professor Lönnberg redan år 1914 gjort framställning i sådant avseende samt att, sedan utlåtanden däröver inhämtats från åtskilliga myndigheter, framställningen remitterats till omförmälda sakkunniga, vilka emellertid ännu icke avgivit utlåtande i ärendet. Sådant utlåtande lär emellertid vara att snart förvänta.»

Utskottet.

Den ytterligare utredning i förevarande fråga, som verkstälts med anledning av 1915 års riksdagsskrivelse, har givit vid handen, att det ur naturskyddssynpunkt ingalunda kan anses vara nödvändigt att till nationalpark avsätta hela det år 1915 föreslagna området. Kungl. Maj:t — som på sätt ovan framhållits år 1915 ansåg sig böra föreslå riksdagen medgiva, att såsom nationalpark finge avsättas ett område av ej mindre än omkring 740 kvadratkilometer — har även i den nu föreliggande propositionen, med hänsyn till vad som efter 1915 års riksdag i ärendet framkommit, inskränkt sig till att hemställa om riksdagens motsvarande medgivande beträffande ett område av allenast ungefär 24.5 kvadratkilometer, innefattande berget Vaddetjäkko och dess närmaste omgivningar. Mot bifall till denna framställning har utskottet icke något att erinra. Måhända skulle det dock därjämte kunna ifrågasättas, huruvida icke — såsom professor Gunnar Andersson i det första av ovan omnämnda yttranden föreslagit — såsom nationalpark jämväl borde avsättas berget Ortovare och närmast norr därom belägna trakt. Då emellertid Kungl. Maj:t icke gjort framställning härom, har utskottet saknat anledning att ingå i prövning av denna fråga.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva att såsom nationalpark må avsättas ett å kronomark nordväst om Torneträsk i Jukkasjärvi socken av Norrbottens län beläget område, innefattande berget Vaddetjäkko och upptagande ungefär 24.5 kvadratkilometer, med rätt för Kungl. Maj:t att bestämma de närmare gränserna för nationalparken.

Stockholm den 29 januari 1920.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: se utlåtande nr 4.